

A XIX-a Conferință internațională – multidisciplinară
„Profesorul Dorin PAVEL – fondatorul hidroenergeticii românești”,
CLUJ NAPOCA, 2019

INTERNETUL CA FENOMEN MEMETIC

Marilena Carmen MAHALU, Ionel DUMISTRĂCEL

THE INTERNET LIKE MEME PHENOMENON

This paper presents the impact of WWW technology into social media with effect in real life, talking about a virtual interrelation between the social partners. Like in biological area, where the gene is the main replicator unit, same thing in cultural area being the meme. So is natural to be developed an evolutionary theory based on the memes, following the Darwin's evolutionary theory line.

Keywords: evolutionary theory, gene, meme, Internet, WWW

Cuvinte cheie: teoria evoluționistă, genă, memă, Internet, WWW

1. Introducere

Internetul constituie ansamblul sistemic de intersocializare la nivelul începutului de mileniu trei. Apărut din necesități de comunicare între oamenii de știință în cel de-al nouălea deceniu al secolului trecut, fenomenul cunoscut sub sintagma WWW (World Wide Web) a redefinit societatea umană, punând bazele unui nou tip de comunicare și interrelaționare.

Odată cu apariția acestui fenomen (tehnic, sociologic, cultural, filosofic etc.) s-au remarcat și o serie de efecte mai mult sau mai puțin vizibile, mai mult sau mai puțin percepute și/sau recunoscute de către cultură, dar neîndoiește puternic determinante în turnura luată, în prezent și în viitor, de demersul umanității în ansamblul ei.

Primul și cel mai important efect al WWW este globalizarea. Mapamondul trece astfel de la statutul de Univers pe care-l deține până la apariția Internetului, la cel de sătuc în care oricine poate (în principiu) să comunice cu oricine, să se informeze, să navigheze (în mod virtual) pe orice meleaguri, ba chiar să se desprindă de coaja terestră și să pătrundă în imensitatea cosmică sau să se afunde în abisurile oceanului planetar.

Nu întreaga pleiadă de consecințe ale apariției fenomenului Internet este, însă, factor endemic benign planetei pe care viețuim.

Astfel putem remarca, pe de o parte, o serie de efecte fizice la scară planetară, precum creșterea nivelului de poluare, a tendinței de încălzire globală, a consumului fără precedent de resurse etc.

Pe de altă parte apar și efecte culturale, prin termenul “cultural” înțelegând ansamblul de obiceiuri, cutume, rituri, reguli sociale, moduri de percepere a ceea ce numim realitate, modalități de interrelaționare la nivel de individ sau grup etc. Se pune astfel problema existenței unor legități riguroase și imuabile ale fenomenelor derivate din această nouă provocare a umanității, asemenea celor descoperite prin efort colectiv de-a lungul secolelor în domeniul științelor.

Dacă astfel de legități există, atunci va trebui ca, tot prin efort comun, să le studiem, să le înțelegem și să le utilizăm în scopuri constructive. Însă, dacă acestea se dovedesc a fi inexistente, ne putem pune problema existenței unei (unor) divinități, întărind și lărgind astfel sfera teologică bine angrenată în cultura umanității.

2. Mecanismul științific

Ca reprezentanți ai culturii științifice, ne vom axa pe paradigma existenței unor legități care să conducă și să controleze dinamica apariției și dezvoltării fenomenului WWW, cu consecințele cele mai importante ce decurg din acesta.

De la început ne putem pune întrebarea dacă, asemenea fenomenului biologic demarat cu mult timp înainte pe planetă, fenomenul WWW nu ascultă de o logică evoluționistă, analogă celei darwiniene. Dacă acceptăm o astfel de ipoteză pasul următor va fi de a găsi analogul genei ca replicator. O primă propunere serioasă o face Richard Dawkins, cunoscut ca “rottweilerul lui Darwin”, în a sa *The Selfish Gene* (Gena Egoistă), apărută pentru prima dată în 1976 și reeditată apoi în 1989 [1]. Aici, Dawkins introduce termenul *memă* ca similar al celui de *genă*, la nivel social, cultural, și ideologic. Mema devine astfel echivalentul genei existente în paradigma biologicului,

fiind înzestrată cu caracteristica cea mai importantă: replicator fenologic sau purtător de fenotip.

Ca exemplu să amintim moda. Ea dictează direcția de evoluție a culturii umane, impunând apariția, la anumite momente, a unor comportamente sociale specifice controlate de către un curent evolutiv similar celui ereditar, specific biologiei. Ca și în biologie, acest curent poate amplifica unele tendințe, atenua altele, selectând linia demersului pe care îl va lua fenomenul în evoluția sa. Este vorba tot de o selecție naturală, independentă de voința cuiva, în speță a individului membru al socialului în care evoluția are loc. Și, prin urmare, vom regăsi aici toate caracteristicile comportamentale ale desfășurării sistemice a ansamblului biologic, particularizate noii structuri.

Fenotipul biologic, având o bază ereditară și de condiții de mediu, se transferă paradigmatic în fenotip cultural, baza ereditară în acest caz fiind constituită, pe lângă condițiile specifice de mediu, de ansamblul membrilor ce intervin ca agent replicator. Membru devine în acest fel unitate de moștenire culturală.

O întreagă pleiadă de specialiști s-a adăugat efortului inițiat de Dawkins în înțelegerea memetică a dezvoltării sociale, aplicabilă la fel de bine și fenomenului WWW după cum vom vedea. Dintre aceștia amintim doar pe Peter Richerson și Robert Boyd cu *Not by Genes Alone*, Stephen Shennan cu *Genes, Memes and Human History*, Robert Aunger cu *The Electric Meme* sau pe Richard Brodie cu *Virus of the Mind*.

3. Impactul WWW în educație

În contextul orientării profesionale a autorilor, se va pune un accent deosebit pe influența pe care fenomenul WWW o poate avea asupra cursanților de diferite nivele de educație, și în special asupra copiilor și adolescenților [2].

Apariția disruptivă a unor aplicații și instrumente electronice asigurate de suportul WWW a creat probleme deosebite de natură didactico-educatională, cu consecințe implicând un înalt nivel de responsabilitate din partea familiei și a școlii.

Facebook este o rețea de socializare creată în 2004 de Mark Zuckerberg. În 2015 pe facebook erau înscriși circa 1.44 miliarde de utilizatori pe întreg mapamondul.

Ceea ce a făcut posibilă afluența de internauți către această platformă este un set de acțiuni proiectate a fi folosite de către membrii facebook în interrelaționarea lor. Astfel, sunt oferite servicii de chat, de

gifts (oferirea de cadouri virtuale), de marketplace (plasarea și accesarea de anunțuri comerciale), de apeluri video sau de servicii anonime.

Fenomenul WWW a căpătat amploare datorită multiplelor valențe cu care operează. De la simplul text și simboluri grafice la secvențe audio și videoclipuri, totul se găsește “la un clic distanță”. Un exemplu de informație de nivel grafic ce face referire la un subiect legat de manipularea percepției prin ceea ce poartă denumirea de iluzie optică, este prezentat în figura 1.

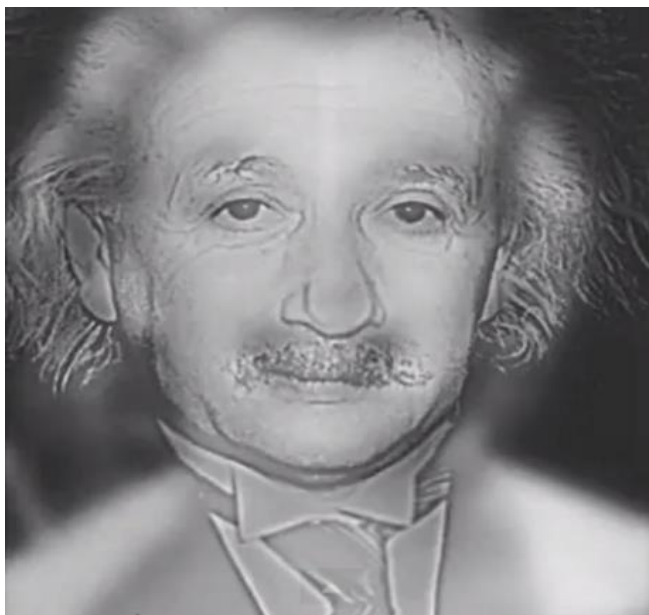

Fig. 1 Iluzie optică: Einstein sau Marilyn Monroe?

Fața întunecată facebook este cea care a creat controverse în rândul utilizatorilor, în special în ceea ce privește viața privată a acestora. Datorită aplicațiilor de colectare a datelor personale, facebook poate pune la dispoziția firmelor plătitoare baze de date care să le ofere posibilitatea de a direcționa prin intermediul paginilor facebook reclame dedicate în mod personalizat utilizatorilor. Facebook are instrumentele de învățare cu care află domeniile de interes, hobby-urile, preferințele, obișnuințele și tipicurile celor care accesează paginile

sale, aspect considerat îngrijorător de către asociațiile ce militează pentru dreptul la viață privată. Un exemplu elocvent este cel al serviciilor de mediere a relațiilor matrimoniale sau de cuplu. Cel mai supărător lucru se pare că este cel legat de divulgarea stării acestor relații, prin intermediul comunicării tuturor celor interesați sau neinteresați asupra deciziilor luate asupra începerii, desfășurării sau încheierii lor.

Pe de altă parte, divulgarea informațiilor private către terți poate afecta starea de securitate a persoanei vizate, mai ales în cazul copiilor și adolescenților. Acest lucru face ca infracțiunile de viol, pornografie infantilă, molestare sau bullying-ul să prolifereze, cauza fiind în mare parte lipsa de experiență a minorilor de a-și proteja viața privată.

În mod deosebit efectele bullying-ului pot avea consecințe dramatice. Vorbim aici despre risc de stres, de îmbolnăvire psihică și chiar fizică, mergând până la tentative suicidale. Problemele pe timp lung sunt de tip emoțional, comportamental, depresie, anxietate, izolare etc.

Soluția de moment este de a introduce în școli cursuri de educație civică, ore de dirigiență cu subiecte tematice specifice și antrenarea copiilor în participarea la activități colective prin care să-și expună problemele, temerile sau presiunile psihice de orice fel.

4. Alte instrumente de tip rețea de socializare

Alături de facebook există și alte instrumente de tip rețea de socializare. Sunt aici de amintit:

LinkedIn – rețea de socializare orientată pe domeniul afacerilor. Este marcă înregistrată Microsoft.

Twitter – platformă ce permite postarea de mesaje scurte, cu limitare la maxim 280 de caractere. Denumirea semnifică freamăt, agitație, încercând să surprindă caracteristica de transfer rapid.

Pinterest – constituie în special o nișă pentru pasionații de artă. Cuvântul cheie aici este “inserare” (pin). Se poate insera orice, creând portofolii utile atunci când te găsești în deplasare.

Befilo – rețea de socializare la care, prin conectare, intri în contact cu toți membrii.

Quora – rețea de socializare bazată pe schimb de informații în format întrebări-răspunsuri. Atenție la divulgarea datelor personale.

Kickstarter – platformă prin care se poate solicita finanțare pentru diverse proiecte, realiza asocieri, parteneriate și conclucrări.

Skype – platformă de mesagerie lucrând în regim de transfer imediat. Permite comunicare text, audio și video.

WhatsApp – platformă de mesagerie în regim imediat orientată cu precădere către smartphone. A fost asimilată de facebook.

Viber – rețea de socializare similară cu Skype.

Line – rețea de socializare utilizată frecvent în Japonia. Permite utilizarea altor limbi, în special engleza.

Snapfish – rețea de socializare prin care se pot partaja imagini grafice. Utilizatorii dispun de spațiu de stocare nelimitat.

5. Concluzii

Impactul sistemelor electronice de socializare bazate pe rețeaua mondială WWW este în studiu constant, consecințele acestuia urmând a fi cunoscute în timp, pe măsură ce omenirea va fi confruntată cu ele. Trecerea de la sistemele de telefonie 3G la 4G și 5G își fac deja simțit efectul asupra mediului, în mod fizic, în timp ce efectele psihologice și psihosociale abia încep a fi puse în evidență.

În privința tinerei generații, pericolele sunt mai mari decât în cazul celorlalte generații, deoarece puterea de analiză și experiența de viață a tinerilor este mult mai redusă. Acest fapt îi face pe tineri ținte preferențiale ale multor persoane și instituții cu interes în manipulare și gestionare a conflictelor între și inter-generații [3]. De aceea școala este chemată, împreună cu familia, pentru a lua primele măsuri de protejare a noilor generații, prin instrumentul specific lor: educația.

BIBLIOGRAFIE

[1] Dawkins, Richard, *The Selfish Gene*, Oxford University Press Inc., New York, 1989.

[2] Fog, Agner, *Cultural Selection*, Dordrecht: Kluwer Academic Publishers, 1999.

[3] Distin, Kate, *The Selfish Meme*, Cambridge University Press, 2005.

Prof.Ing.grd I Marilena Carmen MAHALU
Prof.grd I Ionel DUMISTRĂCEL
Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava
membri AGIR
e-mail: cmahalu@yahoo.com